

Njeregularne werby (přehlad gramatiskich formow)

1. Njeregularny werb **być**

prezens

	singular	plural	dual
1. wos.	sym	smy	smój
2. wos.	sy	sće	staj//-ej
3. wos.	je	su	staj//-ej

futur

	singular	plural	dual
1. wos.	budu	budźemy	budźemoj
2. wos.	budžeš	budžeće	budžetaj//-ej
3. wos.	budže	budu	budžetaj//-ej

imperatiw sg.: budź!
imperatiw pl.: budźće!
imperatiw du.: budžtaj! budžtej!

perfekt

	singular	plural	dual
1. wos.	sym był, -a	smy byli	smój byłoj
2. wos.	sy był, -a	sće byli	staj//-ej byłoj
3. wos.	je był, -a, -o	su byli	staj//-ej byłoj

preteritum (imperfekt)

	singular	plural	dual
1. wos.	běch	běchmy	běchmoj
2. wos.	bě, běše	běšće	běštaj//-ej
3. wos.	bě, běše	běchu	běštaj//-ej

pluskwampreteritum (pluskwamperfekt)

	singular	plural	dual
1. wos.	běch był, -a	běchmy byli	běchmoj byłoj
2. wos.	bě(še) był, -a	běšće byli	běštaj//-ej byłoj
3. wos.	bě(še) był, -a, -o	běchu byli	běštaj//-ej byłoj

Negacija

prezens

	singular	plural	dual
1. wos.	njejsym	njejsmy	njejsmój
2. wos.	njejsy	njejsće	njestaj//-ej
3. wos.	njeje	njejsu	njestaj//-ej

imperfekt: njeběch, njebě (njeběše), njebě

(njoběše) atd.
 futur: njobudu, njobudžeš, njobudže atd.
 perfekt: njobsym był, -a
 njobsy był, -a
 njobe był, -a, -o
 njobsmy byli atd.
 imperatiw: njobudź!

konjunktiv

	singular	plural	dual
1. wos.	bych był, -a	bychmy byli	bychmoj byłoj
2. wos.	by był, -a	byšće byli	byštaj//-ej byłoj
3. wos.	by był, -a, -o	bychu byli	byštaj//-ej byłoj

preteritalne formy pasiwa

singular	plural	dual
buch (powołany, -a)	buchmy (powołani// -e)	buchmoj (powołanaj// -ej)
bu (powołany, -a)	bušće (powołani// -e)	buštaj//-ej (powołanaj// -ej)
bu (powołany, -a, -e)	buchu (powołani// -e)	buštaj//-ej (powołanaj// -ej)

preteritum perfektivneho werba (= aorist)

	singular	plural	dual
1. wos.	pobych	pobychmy	pobychmoj
2. wos.	poby	pobyšće	pobyštaj//-ej
3. wos.	poby	pobychu	pobyštaj//-ej

2. Njeregularnej werbaj hić, jěć

prezens:	du, džeš, dže ... woni du (<i>wobch. rěč: džeja</i>) jědu, jědžeš, jědže ... woni jědu (<i>wobch. rěč: jědžeja</i>)
<i>negacija:</i>	njeńdu, njeńdžeš, ... njejědu, njejědžeš, ...
futur:	póndu, póndžeš, póndže ... woni póndu pojědu, pojedžeš, pojedže ... woni pojědu
perfekt:	sym šoł/šla, sy šoł/šla ... staj šloj ... su šli sym jěl/-a, sy jěl/-a ... staj jěloj ... su jěli
preteritum:	(<i>ip</i>) džěch, džěše, džěše ... woni džěchu (<i>p</i>) wuńdžech, wuńdže, wuńdže ... woni wuńdžechu
<i>negacija:</i>	njeńdžech, njeńdžeše ... (<i>ip</i>) jědžech, jědžeše, jědžeše ... woni jědžechu (<i>p</i>) zjědžech, zjědže, zjědže ... woni zjědžechu
transgresiw:	ducy, přišedši

	jěducy (jědžo), zjěwši
particip:	- , nańdženy jěducy, wujědženy
imperatiw:	dži! njeńdź! jědź! njejědź!

Spomjatkujće sej!

Negaciske formy, futur a wšitke kompozita werba **hić** maja před zdónkom zasunjene mjehke **-ń-**: njeńdu, pońdžemoj; wuńć - wuńdu, přińć - přińdu, rozeńc so - rozeńdžemy so, zeńc so - zeńdžemy so atd. Werb přińć ma dvě wariacije imperatiwa:

a) **přińdź!** - *neutralne*: Přińdź bórze zas! Přińdźće derje domoj!

b) **pój!** - *markěrowane*; *tu so wočakuje, zo so to hnydom zrealizuje*: Pój nuť! Pójće sem!

Spomjatkujće sej scěhowace leksikaliske jednotki a wobroty!

(so) lehnyć hić; to dže; to scyła njeńdže; deščika so dže; krupy du; nam dže wo to (Wo čo wam dže?); na čuwy hić; Kak so či dže?; do mysli přińć; na dobru ideju přińć; wón je zaso k sebi přišo; ta wěc je hišće derje wušla; derje z někim wuńć; mi hnydom wšo zańdže; do stawiznow zańć; jemu je so zle zešlo; k tomu njesmě dóńć; wjele sněha je so našlo; Wšo k Rakecam jědže.; (wu)jěc na někoho; z wjerchom wujěc; z kolijow wujěc; to je mi tak wujělo; zajěc sej do wuskoscow; Što da je do tebjě zajělo?; z ruku přez wlosy zjěc; někomu přez hubu zjěc

3. Njeregularny werb měc

prezens:	mam, maš, ma ... woni maja
futur:	změju, změješ, změje ... woni změja
perfekt:	sym měł(a), sy měł(a) ... woni su měli
preteritum:	(<i>ip</i>) mějach, měješe, měješe ... woni mějachu (<i>p</i>) wotměch, wotmě, wotmě ... woni wotměchu
transgresiw:	mějo (mějicy), wotměwši
particip:	(mějacy), wotměty
imperatiw:	měj! mějće! mětaj/mějtej!
<i>negacija</i> :	<i>prezens</i> - nimam, nimaš, nima <i>wšě druhe</i> - njemějach; njezměju ...

Měj (wutrobny) džak! Mějće so rjenje!; nimam ničo za džělo; měc za to, zo ... (Mamy za to, zo dyrbał so kóždy wo škit wobswěta prócować.); někoho / něšto zańc měc; to wón trjeba nima; měc za zło (Njeměj mi to za zło!); mamy to za jara dobre; měc něšto w svojich rukach; to nima zmysła; nimam (žane) zdaće wo tym; rady měc někoho / něšto; to ma swój špak

4. Njeregularnej werbaj dać, směc

prezens:	dam, daš, da; damy, daće, dadža (wobch. rěc: daja), damoj, dataj/-tej, dataj/-tej směm, směš, smě; směmy, směće, smědža; směmoj, smětaj/-tej, smětaj/-tej
preteritum:	(<i>ip</i>) dach, daše, daše, ... woni dachu (sej zešić) šaty) = 'lassen' (<i>p</i>) dach, da, da, ... woni dachu (jej kwětki; sej zešić šat) = 1. 'geben'; 2. 'lassen' (<i>ip</i>) smědžach, smědžeše, smědžeše ... woni) smědžachu
transgresiw:	-, dawši

	smědžo, -
particip:	-, daty
	-, -

Spomjatkujće sej!

Po mustrje **dać** konjuguja so tež perfektivne wotwodženki **předać, wudać, podać, rozdać** atd. Formy preterituma **dach, daše, daše** atd. tworimy jenož wot imperfektivneho werba **dać** z woznamom "lassen" (hlejte horjeka).

Spomjatkujće sej sčěhowace leksikaliske jednotki a wobroty!

sej něšto lubić dać; Njedaj sej to lubić!; Dajće jemu tola dopowědać!; někomu winu dać; někomu prawje dać; kokoš za jejo dać; wudać wšitke pjenjezy; knihu wudać; wudać so na někoho (heiraten, von der Frau); Moja přecelka je so na Polaka wudała.; mi so zda; Nam so zda, zo to njeje prawje.; wzdać so hłosa; Směm so předstajić?; Směm (was) prosyć?; to so njesmě (takle činić)

5. Njeregularny werb **chcyć**

prezens:	chcu, chceš, chce ... woni chcedža (wobch. rěč: chceja)
perfekt:	sym chcył(a)
preteritum:	(ip) chcych, chcyše, chcyše ... woni chcychu) (p) zechcych, zechcy, zechcy ... woni zechcychu
transgresiw:	chcyjo, -
negacija:	nochcu, nochceš ... ; nochcych, ... (spis. rěč) njecham, njechaš, njecha ... woni njechaja (wobch. rěč)

Kedźbu!	ich habe Durst - mi chce so pić ich habe Appetit auf Bier - mi chce so piwa ich bin müde, schläfrig - mi chce so spać ich habe keine Lust - mi so njecha/nochce
----------------	--

Spomjatkujće sej sčěhowace leksikaliske jednotki!

chcyjo nochcyjo; mi so njecha / mi so nochce; njech je, kaž chce; hdže ha ty njechaš?; jeli so wam zechce; mi chce so pić; što sej chceš?

6. Njeregularny werb **móc**

prezens:	móžu, móžeš, móže ... woni móža/móžeja
perfekt:	sym móhł(a), sy móhł(a) ... woni su móhli
preteritum:	(ip) móžach, móžeše, móžeše ... woni móžachu) (p) zamóch, zamó, zamó ... woni zamóchu (spis. rěč) zamóžach, zamóžeše ... (wobch. rěč)

Spomjatkujće sej sčěhowace leksikaliske jednotki!

za to nchtó njemóže; ja wjace njemóžu / ja hižo njemóžu; to móže być; móhłrjec; njemóžu so dopomnić

7. Njeregularny werb **wzać** (p!)

prezens:	wozmu, wozmješ, wozmje ... woni wozmu (spis. rěč) wzam, wzaš, wza ... woni wzaja (wobch. rěč)
preteritum:	wzach, wza, wza ... woni wzachu
imperatiw:	wzmi! wzmiće! wzmitaj/-tej! (spis. rěč) wzaj! (wobch. rěč)
particip:	-, wzaty
werb.	wzaće
substantiw:	

We wobchadneje rěči a zdžěla hižo w spisownej rěči konjuguje so tutón werb po a-konjugaciji.

W spisownej rěči (we wyšim stilu) pak wužiwamy horjeka podate formy! Wobkedźbujće tež, zo je **wzać** perfektiwny werb. Jeho imperfektiwny ekwiwalent (z woznamom wospjetowanja) je **brać**:

Hladajće, džeći sej hižo same tykanc bjeru. Knjeni Brankačkowa, kajke seršćowcy bjerjeće za wolijowe mólbje a kajke za akwarele?

Kedźbu: Werb wotewzać konjuguje so džensa po a- konjugaciji typa džělać: wotewzam, wotewzaš, wotewza ... woni wotewzaja.

Spomjatkujće sej scěhowace leksikaliske jednotki a wobroty!

někomu něšto za zło wzać; (winu, zamołwitosć) na so wzać; někoho sebi za žonu wzać; sebi žiwjenje wzać; někoho / něšto sobu wzać; někoho za ruku wzać; něšto na wědomje wzać; sebi něšto k wutrobje wzać; něšto do (swojich) rukow wzać - 'etwas übernehmen, in seine Verantwortung nehmen'; zły kónc wzać; Njeh čě drač wozmje!; noze / nohi pod pažu / do rukow wzać; něšto na swoje ramjenja wzać

8. Njeregularny werb **spać**

prezens:	spju, spiš, spi ... woni spja
preteritum:	(ip) spach, spaše, spaše ... woni spachu (p) přespach, přespa, ...
imperatiw:	spi! njespiće!
transgresiw:	spicy, přespawši
particip:	spjacy; wuspany
substantiw:	spanje, spar

Spomjatkujće sej scěhowace leksikaliske jednotki a wobroty!

Spi strowy / strowa! Spiće strowi!; Spinkaj strowy / strowa!; mi chce so spać; spać kaž zaraženy / kaž šwinc / kaž by sudny dzeń přespać chcył(a); spać hač do běleho dnja; Mjenje maš so kać a mjehšo budžeš spać. - 'Ein gutes Gewissen ist ein sanftes Ruhekissen.'

9. Njeregularnej werbaj **jěsć, wědžeć**

prezens:	jěm, jěš, jě; jěmy, jěsće, jědža; jěmoj, jěstaj/-tej, jěstaj/-tej wěm, wěš, wě; wěmy, wěsće, wědža; wěmoj, wěstaj/-tej, wěstaj/-tej
----------	--

perfekt:	sym jědl(-a), sy jědl(-a) ... su jědli sym wědzal(-a), sy wědzal(-a) ... su wědzeli
preteritum:	(<i>ip</i> jědzach, jědzeše, jědzeše ... woni jědzachu) (<i>p</i>) zjěch, zjě, zjě ... woni zjěchu (<i>ip</i> wědzach, wědzeše, wědzeše ... woni) wědzachu (<i>p</i>) zapowěch, zapowě, zapowě ... woni zapowěchu
transgresiw:	jědžo, zjědši wědžo (wědzicy), zapowědžiwiši
particip:	jědzacy, zjědženy wědzacy, zapowědžany
imperatiw:	jěs! jěz! (wěs! wěz!)

Spomjatkujće sej scěhowace leksikaliske jednotki a wobroty!

najěsć so do syteje wole; Jěsće a pijće, a njehladajće kazanja!; to so jě; wěm so derje dopomnić; štož ja wěm; kelkož wěmy; njewědžeć sej žaneje rady; (to) so wě; samo so wě

10. Njeregularny werb **rjec** (p!)

prezens:	rjeknu, rjeknješ ... woni rjeknu
perfekt:	sym rjekł(a), ... su rjekli
preteritum:	rjeknych, rjekny, ... woni rjeknychu
transgresiw:	-, rjeknywši
particip:	-, rjeknjeny
imperatiw:	rjekí! (rjekni!)

11. Njeregularny werb **žwać**

prezens:	žuju, žuješ ... woni žuja
perfekt:	sym žwał(a), smy žwali
preteritum:	žujach, žuješe ... woni žujachu nažwach, nažwa ... woni nažwachu
transgresiw:	žujo, nažwawši
particip:	žujacy, (na)žwany
imperatiw:	(nje)žuj!
substantiw:	žwanje

Spomjatkujće sej scěhowace leksikaliske jednotki a wobroty!

to nima ničo rjec; takrjec; móhłrjec; kaž by rjekł (we wobch. rěči: kajbrjek); kruwa žwak žuje; žwać kaž kocor kołbasu; někomu něšto nažwać; Napřeki nježuj, hdyž mudry džěd rěči!; Tajke žwanje!